स्नातवान्नार्चितवान्न तदा भुक्तवानहं ॥३८॥ केवलं मे गता रात्रिश्चापदां धुरि तिष्ठतः । सह शीतार्तिमहंतपंक्तिटंकारसीत्कृतैः ॥३९॥ सार्धं तिमिरसंघातैः सा व्यतीयाय शर्वरी । प्रवृत्तस्तामहं स्फारां संविहर्तुं ततः स्थलीं ॥४०॥ न किंचिद्दृश्यते तत्र भूतं जरठजंगले । अभिजातो गुणलवो यथा मूर्खशरीरके ॥४१॥ केवलं विगताशंकं खंडभ्रमणचंचलाः । चीचीकुचीचीवचना विहरंति विहंगमाः ॥४२॥ अथाष्टभागमापन्ने व्योम्नो दिवसनायके । दृष्टा मयाथ भ्रमता दारिकौदनधारिणी ॥४३॥ तरुणारक्तनेत्रांतां श्यामामधवलांबरां । अहमभ्यागतस्तत्र शर्वरीमिव चंद्रमाः ॥४४॥ मह्यमोदनमाश्चेतद्बाले बलवदापदे । देहि दीनार्तिहरणात्स्फारतां यांति संपदः ॥४५॥ क्षुदंतमहतीयं मां बाले वृद्धिमुपेयुषी । याचयापि तया मह्यमित्यं दत्तं न किंचन ॥४६॥ यत्नप्रार्थितया लक्ष्म्या यथा दुष्कृतिने धनं । केवलं चिरकालेन मय्यतंतानुगामिनि ॥४७॥ खंडात्खंडं निपतति छायाभूते पुरःस्थिते ।[1] तयोक्तं हारकेयूरौ चंडालौ विद्धि मामिति ॥४८॥ राजन्याचनमात्रेण मत्तो नाप्नोषि भोजनं । इत्युक्तवंत्या (sic) गच्छंत्या चलंत्या च पदे पदे ॥४९॥ कुंजकेषु निगच्छंत्या लीलावनतयोदितं । ददामि भोजनमिदं भर्ता भवसि चेन्मम ॥५०॥ वाहयत्यत्र मे दाता पुष्करे पुष्कसः पिता । तस्येदमन्नं भवति भर्तृत्वे दीयते स्थिते ॥५१॥ प्राणैरपि हि संपूज्या वल्लभाः पुरुषा यतः । अयोक्ता सा मया भर्ता भवामि तव सुव्रते ॥५२॥ केनापदि विचार्यंते वर्णधर्मकुलक्रमाः । ततस्तयौदनादर्धं मह्यमेकं समर्पितं ॥५३॥ जंबूफलरसः पीतः संभुक्तं पक्वनोदनं । विश्रांतं च मया तत्र मोहोपहतचेतसा ॥५४॥ मां हस्तेनाथ सादाय प्राणं बहिरिव स्थितं । दुराकृतिं दुरारंभमाससाद भयप्रदं ॥५५॥ पितरं पीवराकारमवीचीमिव यातनां । तयाहमनुषंगिण्या मातंगाय निवेदितः ॥५६॥ अयं मम भवेद्भर्ता तात हे तव रोचतां । स तस्या बाढमित्युक्त्वा दिनांते समुपस्थिते ॥५७॥ मुमोच दातावां बद्धौ कृतांतः किंकराविव । नीहाराभ्रकडारासु दिक्षु प्रोज्जृंभितास्विव ॥५८॥ वेतालबंधनात्तस्माद्दिनांते चलिता वयं । क्षणेन पक्वणं प्राप्ताः संध्यायां दीर्घजंगलात् ॥५९॥ विकर्तितवराहाश्वकपिकुक्कुटवायसं । शोषार्थं प्रसृताद्यंत्रतंत्रीजालपतत्खगं ॥६०॥ बालहस्तस्थितक्रव्यपिंडक्वणितमक्षिकं । संध्रमोपहितानल्पकदलीदलपिंडके ॥६१॥ अहमास्थितवांस्तत्र नवे श्वशुरमंदिरे । श्वश्रा मे केकराख्यासुतेनासृग्मयचक्षुषा ॥६२॥ जामातायमिति प्रोक्तं तया तदभिनंदितं । बहुनात्र किमुक्तेन कस्मिंश्चिद्दिवसे ततः ॥६३॥ दत्ताथ तेन सा मह्यं कुमारी भयदायिनी । सुकृष्णा कृष्णवर्णेन दुष्कृतेनैव याचना ॥६४॥ सरभसमभितोऽभिनेदुरत्र प्रसृतमहामदिरासवाः श्वपाकाः । हत[पटुपट]हा विलासवंतः स्वयमिव दुष्कृतराशयो महांतः ॥६५॥ ततः प्रभृति तत्राहं संपन्न -- पुष्कसः । सप्तरात्रोत्सवस्यांते क्रमान्मासाष्टकं गतं ॥६६॥ पुष्पिता साथ संपन्ना स्थिता गर्भवती ततः । प्रसूता दुःखदां कन्यां विपद्दुःखक्रियामिव ॥६७॥ सा कन्या ववृधे शीघ्रं मूर्खचिंतेव पीवरी । पुनः प्रसूता सा वर्षैस्त्रिभिः पुत्रमशोभनं ॥६८॥ अनर्थमिव दुर्बुद्धिराशापाशविधायकं । पुष्कसी सा प्रसूताथ पुनरप्यर्भकं ततः ॥६९॥ तया सह समास्तत्र मया बद्धयोऽतिवाहिताः । शीतवातातपक्लेशं विवशेन दशांतरे ॥७०॥ कलत्रचिंताहृतया धिया संदह्यमानया । दृष्टाः कष्टसमारंभा दिशः प्रज्वलिता इव ॥७१॥ अथ गच्छति काले तु जराजर्जरितायुषि । तृणोत्थदहनज्वालासमश्मश्रुधरे मयि ॥७२॥ अकांडमरणोड्डीनचंडचंडालमंडलं । निरन्नतृणपत्रांबु विंध्यकच्छं तदाययौ ॥७३॥ न वर्षति घनव्राते दृष्टनष्टे व्यवस्थिते । प्रौढागारगणोन्मिश्रगतौ वहति मारुते ॥७४॥ अकांडमभवद्भीममुद्दामदवपावकं । शोषिताशेषगहनं भस्मशेषतृणोपलं ॥७५॥ तस्मिंस्तदा वर्तमाने कष्टे विधिविपर्यये । जनाः केचन निष्क्रम्य गतास्तु समुद्रज्जनाः ॥७६॥ शीर्णाः केचन तत्रैव प्रविष्टा अनलं पुरे । केचित्स्वभेषु पतिताः केऽपि जाता मुमूर्षवः ॥७७॥ अहं कलत्रमादाय कृच्छ्रात्तस्माद्विनिर्गतः । सार्धं त्रिभिरपत्यैश्च तया च सहितः शनैः ॥७८॥ प्राप्य तद्देशपर्यंतं तत्र तालतरोस्तले । अवरोप्य सुतान्स्कंधात्तानन्नर्थानिवोल्बणान् ॥७९॥ विश्रांतोऽस्मि चिरश्रांतो रौरवादिव निर्गतः । अथ चंडालकन्यायां विश्रांतायां तरोस्तले ॥८०॥ सुप्तायां शीतलच्छाये द्वौ समालिंग्य दारकौ । पुच्छको नाम तनयो ममैकः पुरतः स्थितः ॥८१॥ अत्यंतवल्लभोऽस्माकं कनीयान्मौर्ख्यवानिति । स मामुवाच दीनात्मा वाष्पपूर्णविलोचनः ॥८२॥ तात देह्याशु मे मांसं पानं च रुधिरं क्षणात् । पुनः पुनर्वदन्नेवं स बालस्तनयो मम ॥८३॥ प्राणांतिकीं दशां प्राप्तः साक्रंदो हि पुनः पुनः । तस्य तामार्तिमालोक्य मया दुःखातिभारिणा ॥८४॥ सोढुं तामापदं तीव्रामशक्तेन हतात्मना । मरणायातिमित्राय कृतोऽतनिश्चयो मया ॥८५॥ तत्र काष्ठानि संचित्य चितां रचितवानहं । चिता चटचटास्फोटैः स्थिता मदभिकांक्षिणी ॥८६॥ तस्यां तु यावदात्मानं चितायां निक्षिपाम्यहं । चलितोऽस्मि जवात्तावदस्मात्सिंहासनान्नृपाः ॥८७॥ ततस्तूर्यनिनादेन जयशब्देन बोधितः । इति शांबरीरंकेण (°यैकेण MS.) मोह उत्पादितो मम ॥८८॥ अज्ञानेनैव जीवस्य दशाशतसमन्वितः । इत्युक्तवति राजेंद्रे लवणे भूरितेजसि ॥८९॥ अंतर्धानं जगामासौ तत्र शांबरिकः क्षणात् । अथेदमूचुस्ते सभ्या विस्मयोत्फुल्ललोचनाः ॥९०॥ नायं शांबरिको देव यस्य नास्ति धनैषणा । देवी काचन मायेयं संसारस्थितिबोधिनी ॥९१॥ मनोविलासः संसार इति यस्यां प्रतीयते । सर्वशक्तेरनंतस्य विलासो हि मनो जगत् ॥९२॥ इति मोक्षोपाये शांबरीकोपाख्यानं ॥

De codicibus Berolinensibus cf. Weber Catal. p. 187.

Codex seculo quinto decimo exaratus est. (Fraser 6.)

[1] Locus videtur a scriba corruptus esse.

841.

Lit. Devan. Charta Ind. Foll. 118. Long. $10\frac{1}{2}$. Lat. $4\frac{1}{2}$. Linn. 9–11.

Hoc codice major *Mánavadharmaṣástrae* pars continetur. Desunt folia १, २ (I, 1–20), ४–६ (I, 38–37), १२३–१६१ (IX, 159–XII, 37), denique folia duo ultima (XII, 70–126).

Codex seculo quinto decimo exaratus est. (Fraser 4.)